

Cyngor Iechyd Cymuned Hywel Dda

Oes gennych chi Ddeintydd?

Ebrill 2021

Fformatau hygyrch

Mae'r adroddiad hwn hefyd ar gael yn
Gymraeg.

Os hoffech gael y cyhoeddiad hwn mewn
fformat a / neu iaith arall, cysylltwch â ni.

Gallwch ei lawrlwytho o'n gwefan neu ofyn
am gopi trwy gysylltu â'n swyddfa.

Cynnwys

Ynglŷn â CICau	3
Cefndir	6
Beth wnaethon ni	8
Yr hyn a glywsom	9
Dysgu o'r hyn a glywsom	10
Casgliad	11
Beth nesaf	11
Diolch	12
Ymateb i'r adroddiad hwn gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	13
Manylion cyswllt	16

Ynglŷn â'r Cyngorau Iechyd Cymuned (CIC)

Mae CICau yn gyrrff annibynnol sy'n adlewyrchu barn ac yn cynrychioli buddiannau pobl sy'n byw yng Nghymru yn eu Gwasanaeth Iechyd Gwladol (GIG). Mae CICau yn annog ac yn cefnogi pobl i gael llais wrth ddylunio, cynllunio a darparu gwasanaethau'r GIG.

Yn aml, ystyrir bod CICau yn gorff gwarchod annibynnol y GIG yng Nghymru. Mae 7 CIC yng Nghymru. Mae pob un yn cynrychioli llais y "claf a'r cyhoedd" mewn rhan wahanol o Gymru. Mae pob CIC yn:

Ymweld yn rheolaidd â'r gwasanaethau iechyd i glywed gan bobl sy'n defnyddio'r gwasanaeth (a'r bobl sy'n darparu gofal) i ddylanwadu ar y newidiadau a all wneud gwahaniaeth mawr

Mynd allan i bobl mewn cymunedau lleol i ddarparu gwybodaeth, a chasglu barn a phrofiadau o wasanaethau'r GIG. Defnyddio'r wybodaeth hon i wirio sut mae gwasanaethau'n perfformio ac i sicrhau bod y GIG yn gweithredu i wella pethau lle bo angen

Ymwneud â rheolwyr gwasanaethau iechyd pan fyddant yn ystyried gwneud newidiadau i'r ffordd y mae gwasanaethau'n cael eu darparu fel bod pobl a chymunedau yn cael dweud eu dweud o'r dechrau

Darparu gwasanaeth eirioli gwynion sy'n rhad ac am ddim, yn annibynnol ac yn gyfrinachol i helpu pobl i godi eu pryderon am ofal a thriniaeth y GIG.

Mae CICau yn clywed gan y cyhoedd mewn sawl ffordd wahanol. Cyn y pandemig coronafeirws, roedd CICau yn ymweld â gwahanol wasanaethau'r GIG yn rheolaidd i glywed gan bobl tra roeddent yn derbyn gofal a thriniaeth. Clywodd CICau hefyd gan bobl mewn digwyddiadau cymunedol lleol, a thrwy gynrychiolwyr a grwpiau cymunedol yn ogystal â mewn cyfarfodydd CIC ac yn ein swyddfeydd.

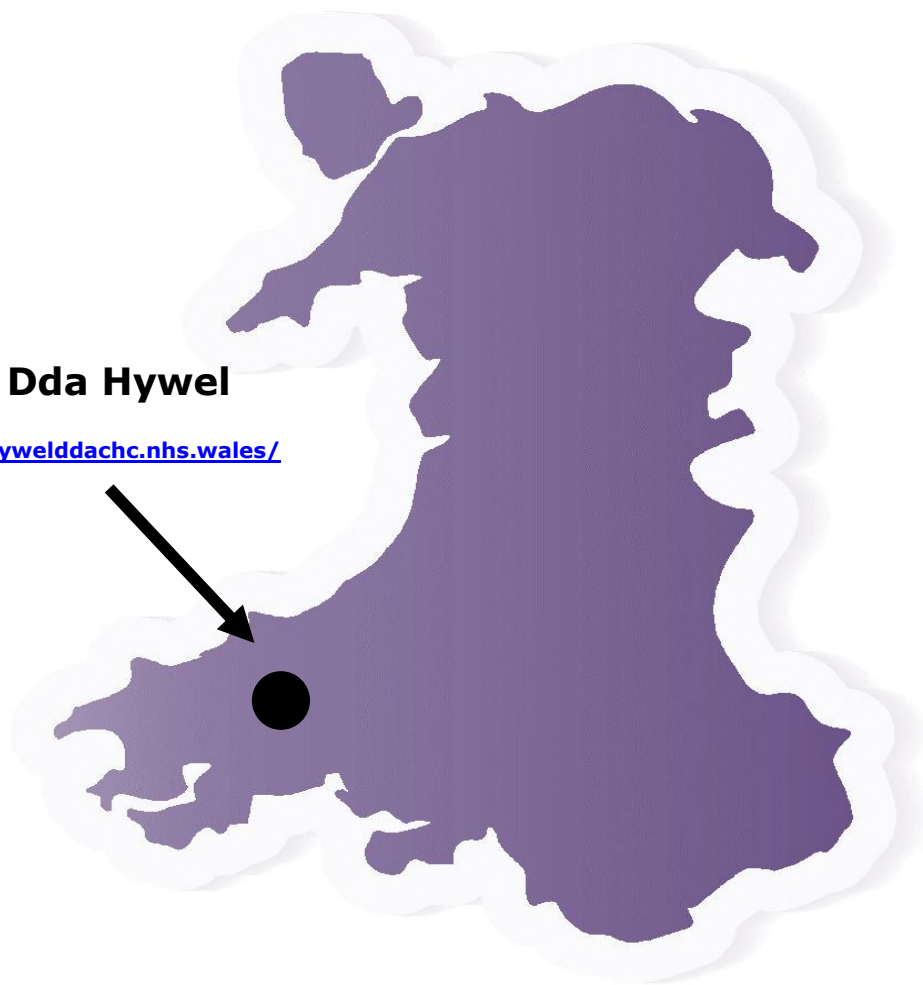
Ers y pandemig coronafirws, nid yw'r ffyrdd hyn o wrando ar bobl wedi bod ar gael bob amser, felly mae CICau wedi canolbwyntio ar glywed gan bobl mewn gwahanol ffyrdd. Er na allwn gwrdd â phobl wyneb yn wyneb oherwydd y cyfyngiadau sydd ar waith, rydym wedi darganfod bod llawer o bobl wedi dysgu ffyrdd newydd o wneud pethau'n wahanol gan ddefnyddio technoleg. Mae hyn yn cynnwys arolygon, apiau, fideo-gynadledda a chyfryngau cymdeithasol yr ydym wedi defnyddio i glywed gan bobl yn uniongyrchol am eu barn a'u profiadau o ofal y GIG.

Rydym hefyd yn gwybod nad yw hyn yn golygu bod pawb wedi gallu gwneud hyn ac felly rydyn ni'n gwybod y gallai fod pobl yn ei chael hi'n anoddach cael eu clywed o dan yr amseroedd pandemig anghyffredin iawn hyn.

Mae CIC Hywel Dda yn cynrychioli buddiannau pobl sy'n byw yn nhair sir, Sir Gaerfyrddin, Ceredigion a Sir Benfro.

Ardal Dda Hywel

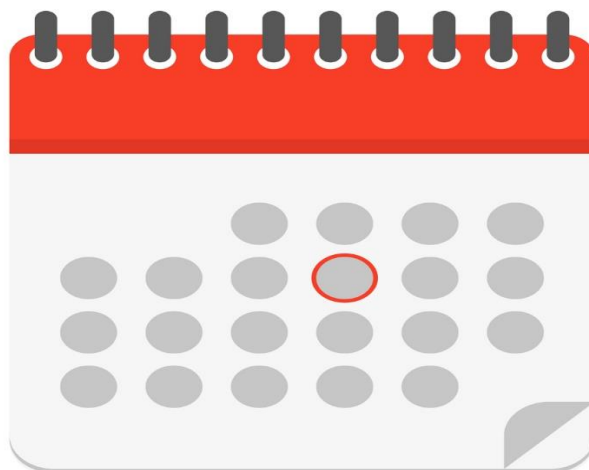
<https://hywelddachc.nhs.wales/>

Cefndir

Ym mis Mawrth 2020, newidiodd bywyd fel yr ydym yn ei adnabod yng Nghymru yn sylweddol, oherwydd y pandemig coronafeirws. Ynghyd â hyn, newidiodd mynediad pobl at ofal iechyd hefyd.

Yn ystod y pandemig rydym wedi clywed gan bobl am y pryderon a oedd ganddynt am eu gofal deintyddol. Fel llawer o wasanaethau, roedd yn rhaid i bractisau deintyddol feddwl am ddiogelwch eu staff a'u cleifion. Roedd hyn yn golygu na allai pobl fynd at eu deintydd mwyach i gael apwyntiadau arferol ac er bod gofal brys ar gael, nid dyna oedd ei angen ar bobl bob amser. Yn lle hynny, aeth pobl heb archwiliadau na gweithdrefnau deintyddol sylfaenol fel llenwadau, neu atgyweirio dannedd gosod am fisoedd lawer. Canfu pobl eraill a oedd am gofrestru gyda deintydd nad oeddent yn gallu gwneud hynny.

Cysylltodd trigolion yn nhair sir,
Sir Gaerfyrddin, Ceredigion a
Sir Benfro â ni mewn amryw
ffyrdd i ddweud wrthym am yr anhawster y bydd
wedi cael triniaeth ddeintyddol y GIG.
Roeddent hefyd yn poeni am bryd bydd pethau
yn mynd yn ôl i normal mewn deintyddiaeth felly
y gallai apwyntiadau arferol ddechrau eto.

Roedd y CIC eisiau darganfod mwy am hyn. Gwyddom fod
iechyd deintyddol yn cael effaith fawr ar agweddau eraill ar les
unigolyn; gall problemau deintyddol effeithio ar iechyd corfforol
a meddyliol. Felly, yn ystod misoedd cynnar y pandemig,
gwnaethom ofyn i Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda ddweud
wrthym am sut roedd deintyddiaeth arferol, deintyddiaeth frys
yn ogystal â sut roedd gofal deintyddol arbenigol ac orthodonteg
yn cael ei ddarparu.

Roeddem yn deall, oherwydd y pandemig, na allai gofal
deintyddol arferol barhau fel o'r blaen ond roeddem am ddeall
mwy am y sefyllfa ar draws y tair sir.

Cynhaliodd y CIC ymarfer 'siopwr dirgel' ar draws tair sir Hywel Dda er mwyn gweld sut le oedd y gwasanaethau deintyddol. Mae'r adroddiad hwn yn manylu ar ein canfyddiadau.

Beth wnaethon ni

Ar ôl clywed dro ar ôl tro gan bobl a oedd yn poeni am eu gofal deintyddol, fe wnaethom benderfynu ein bod am ddarganfod mwy. Yn benodol, roeddem yn pryderu am bobl nad oedd yn gallu cyrchu unrhyw ofal deintyddol oherwydd nad oeddent wedi cofrestru gyda deintydd.

Cawsom y manylion cyswllt ar gyfer pob Practis Deintyddol y GIG yng Ngheredigion, Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro, gan ddefnyddio gwybodaeth o wefan Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda. Rhestrwyd 47 o bractisau yno pan wnaethom y gwaith hwn ym mis Mawrth 2021.

Yna ceisiodd ein haelodau ffonio pob practis deintyddol i weld pa mor hawdd oedd hi i rywun gael ei weld. Fe wnaethant ddilyn sgript yn gofyn:

- A yw'r practis yn derbyn cofrestriad claf Deintyddol GIG newydd?
- Os yw'r practis yn derbyn cleifion newydd y GIG, pa mor hir y byddai'n rhaid i glaf newydd aros am apwyntiad?
- Os nad yw'r practis yn derbyn cleifion newydd y GIG, a fyddai'r claf yn gallu cael ei weld yn breifat?
- Pe bai'r practis yn gallu gweld y claf yn breifat, pa mor hir y byddai'n rhaid i glaf preifat newydd aros am apwyntiad?

Er nad oes gan CICau rôl wrth fonitro gwaith practisau preifat, roeddem am weld a oedd gwahaniaeth yn yr amseroedd aros i bobl pe byddent yn dewis triniaeth breifat. Roedd pobl wedi dweud wrthym ei bod yn ymddangos bod deintyddiaeth y GIG wedi dod i ben yn llwyr ac roeddem am weld a oedd yr un sefyllfa yn wir am ddeintyddiaeth breifat.

Yr hyn a glywsom

Roedd y CIC wedi derbyn adborth gan gleifion cofrestredig y GIG, am eu profiadau diweddar o gael mynediad at wasanaethau Deintyddol y GIG ym Mwrdd Iechyd Hywel Dda.

Ni allaf fynd drwodd at fy neintydd

Rwyf wedi symud i'r ardal ac ni allaf gofrestru yn unrhyw le gyda deintydd GIG

Ffoniais am ddeintydd GIG ond dywedais y gallwn fynd yn breifat yn unig

Caeodd fy mhreactis deintyddol felly gwnaethom gofrestru gyda phractis newydd a'i roi ar y rhestr aros. Mae gan fy ngŵr gyflwr ar y galon a chollodd ddant yn ddiweddar felly cysylltais â'r practis newydd i glywed neges wedi'i recordio yn dweud os ydych mewn poen aciwt i alw'r argyfwng y tu allan i oriau er gwaethaf gwybod bod y practis ar agor.

Dysgu o'r hyn a glywsom

- Llwyddodd y CIC i gysylltu â 45 allan o gyfanswm o 47 Meddygfa Ddeintyddol yn ystod amseroedd swyddfa, gan olygu bod y practisau wedi'u staffio mewn oriau gwaith arferol
- Dangosodd ein harolwg nad yw'n bosibl ar hyn o bryd gofrestru gyda deintydd GIG a chael eich gweld yn brydlon yn ardal Hywel Dda.
- Dywedodd rhai practisau fod ganddyn nhw restrau aros hir am ofal y GIG - hyd at 3 blynedd.
- O'r 45 practis y gwnaethom siarad â nhw, roedd 27 yn derbyn cleifion preifat newydd yn unig.
- Roedd cofrestru mewn practis preifat yn aml yn golygu cost rhwng £21 a £150 a'r angen i gael apwyntiad cychwynnol.
- Roedd y mwyafrif o bractisau preifat yn cynnig dyddiad apwyntiad ymhen sawl wythnos.
- Byddai 2 bractis yn derbyn cleifion preifat newydd yn unig yn dibynnu ar belydr-x a chyflwr dannedd y claf.
- Cadarnhaodd 3 meddygfa y gallai cleifion preifat newydd gael eu gweld ar unwaith.
- Awgrymodd 6 practis alw yn ôl yn yr haf i weld a oedd eu gallu wedi gwella.

Roedd yr holl dderbynyddion y gwnaethom siarad â nhw dros y ffôn yn ddefnyddiol ac yn awgrymu cysylltu â 111 i gael unrhyw driniaeth frys.

Casgliad

Mae ein hymarfer 'siopwr dirgel' yn dangos yn siomedig nad oes cyfle i aelodau'r cyhoedd gofrestru fel cleifion Deintyddol GIG newydd o fewn Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda ar hyn o bryd.

Mae'r diffyg deintyddiaeth GIG hwn yn golygu bod pobl yn aml yn gorfod ceisio gwasanaethau deintyddol preifat yn lle.

Mae gan y Bwrdd Iechyd fanylion ar ei wefan am ddeintyddiaeth er efallai na fydd hyn yn hawdd ei ddarganfod bob amser. Dim ond pedwar canlyniad a ddarparodd chwiliad ar y gair 'deintydd', ac nid oedd yr un ohonynt yn fanylion deintyddion y GIG. Roedd chwiliad gan ddefnyddio'r gair 'deintyddol' yn fwy defnyddiol gan ei fod yn codi mwy o wybodaeth berthnasol.

Nid oes dull cyson ar draws pob maes o Hywel Dda o ran cofrestru gyda deintydd newydd. Mewn rhai ardaloedd, mae gan y Bwrdd Iechyd ei hun restr ond mewn rhannau eraill o'r tair sir mae'n rhaid i gleifion gysylltu â'r meddygfeydd yn uniongyrchol.

Beth nesaf ...?

Rydyn ni am i'n canfyddiadau gael eu gweld ac rydyn ni am iddyn nhw weithredu fel man cychwyn ar gyfer gwneud gwelliannau i bobl. Bydd ein hadroddiad yn cael ei rannu gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda fel y gallant ddeall yr heriau y mae'r sefyllfa hon yn eu cael ar aelodau'r cyhoedd.

Rydym yn gwybod y bu anawsterau ers cryn amser i gael deintyddion y GIG yn ein tair sir ac rydym am ddeall yr hyn y gall y Bwrdd Iechyd ei wneud i wella'r sefyllfa hon i'r cyhoedd.

Byddwn yn parhau i fonitro'r sefyllfa yn ein cysylltiadau â'r Bwrdd Iechyd ac yn codi hyn trwy gydol y flwyddyn i sicrhau bod camau'n cael eu cymryd i helpu i'w gwneud hi'n haws i bobl gofrestru gyda deintydd, ble bynnag maen nhw'n byw yn y tair sir.

Diolch

Diolchwn i bawb sydd wedi cymryd yr amser i rannu eu barn a'u profiadau gyda ni am eu gwasanaethau iechyd a gofal yn ystod y pandemig. Mae eich barn a'ch straeon wedi bod yn amhrisiadwy wrth ein helpu i egluro i sefydliadau'r GIG a Llywodraeth Cymru, sut deimlad yw hi i bobl yn ystod y pandemig, pan fydd ganddynt fater iechyd.

Parhewch i rannu eich straeon a'ch profiadau gyda ni trwy'r ddolen hon - <https://t.co/tScnl8uxs7?amp=1>

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Hywel Dda
University Health Board

Swyddfeydd Corfforaethol, Adeilad Ystwyth
Hafan Derwen, Parc Dewi Sant, Heol Ffynnon Job
Caerfyrddin, Sir Gaerfyrddin, SA31 3BB

Ein cyf / Our ref: CEO.6040
Gofynnwch am/Please ask for: Katie Jenner
Rhif Ffôn / Telephone: 01267 239730
Dyddiad/Date: 26 Mai 2021

Corporate Offices, Ystwyth Building
Hafan Derwen, St David's Park, Job's Well Road
Carmarthen, Carmarthenshire, SA31 3BB

Tracey Masters
Rheolwr Busnes
Cyngor Iechyd Cymuned Hywel Dda

Trwy e-bost: tracey.masters@waleschc.org.uk

Annwyl Tracey

Diolch am eich e-bost ar 19 Mai 2021, gan atodi'r adroddiad "Oes gennych chi ddeintydd?" a rhoi cyfle i'r Bwrdd Iechyd ddarparu sylwadau. Rydym yn ddiolchgar i'r Cyngor Iechyd Cymuned am rannu'r adroddiad hwn, sy'n rhoi darlun addysgiadol o'r sefyllfa bresennol ar draws ardal y Bwrdd Iechyd.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn monitro mynediad at Wasanaethau Deintyddol y GIG yn agos, ac rydym yn ymwybodol bod mynediad wedi bod yn arbennig o anodd yn ystod pandemig COVID-19. Mae'r Gweithdrefnau Gweithredu Safonol Cyfredol (GGSau) ynghylch Rheoli Heintiau a Newidiadau Llif Aer, ynghyd ag ôl-groniad o gleifion a grëwyd gan y pandemig, wedi effeithio ar nifer y cleifion y gellir eu gweld bob dydd mewn Meddygfeydd Deintyddol.

Ar hyn o bryd, mae deintyddiaeth yng Nghymru yn dal i fod yn y cyfnod Ambr. Y canllawiau a gyhoeddwyd gan Brif Swyddog Deintyddol (BSD) Cymru yw bod yn rhaid i Bractisau Deintyddol flaenoriaethu gofal brys a chwblhau unrhyw gyrsiau triniaeth agored, cyn y gallant ailgychwyn gofal deintyddol arferol neu weld cleifion newydd, arferol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi systemau ar waith tan fis Hydref 2021, sy'n gosod disgwyliad ar Bractisau Deintyddol dderbyn sawl claf newydd bob wythnos. Bydd nifer y cleifion newydd yn amrywio yn ôl Ymarfer Deintyddol oherwydd bod y rhain yn seiliedig ar werth cyfredol contract y GIG. Y meini prawf ar gyfer derbyn cleifion i'r slotiau cleifion newydd yw y rhoddir blaenoriaeth i'r cleifion hynny sydd ag angen clinigol uwch.

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi gweld cynnydd o 70% yn nifer y cleifion sydd angen apwyntiadau gofal brys ers dechrau'r pandemig. Mewn ymateb i'r lefel uchel hon o alw, mae Meddygfeydd Deintyddol ar draws pob maes o'r Bwrdd Iechyd yn darparu slotiau apwyntiad gofal brys ychwanegol trwy'r Cynllun Mynediad Brys. Felly, er bod yr angen am apwyntiadau gofal brys yn parhau i fod ar lefel uchel, mae'n anodd cynllunio i gynyddu mynediad at ofal arferol. Er bod y Bwrdd Iechyd yn edrych yn barhaus ar bob cyfle i gomisiynu gwasanaethau newydd ac i ddarparu gwell mynediad i gleifion, mae recriwtio deintyddion yn her allweddol. Yn ddiweddar, rydym wedi llwyddo i gomisiynu Practis Deintyddol GIG newydd yn Ne Ceredigion. Ar ôl ei sefydlu'n llawn, disgwylir i'r practis fod â 4,000 o gleifion cysylltiedig. Yn ogystal, wrth i'r pandemig ymsuddo, mae disgwyl y bydd ehangu Arferion Diwygio Contractau yn arwain at dderbyn cleifion newydd y GIG.

Mae'n bwysig cydnabod, ers 1 Ebrill 2006, nad yw cleifion bellach wedi'u cofrestru â deintydd, ond eu bod yn gysylltiedig â Phractis yn unig. Gall Meddygfeydd Deintyddol ddewis cadw rhestr o gleifion rheolaidd y maent yn darparu triniaeth neu ofal parhaus iddynt. Darperir gofal i gleifion fel "cyrsiau triniaeth", gan eu bod yn unedau gofal arwahanol, gydag amcanion clinigol diffiniedig. Nid oes perthynas barhaus gan y GIG â chleifion rhwng cyrsiau triniaeth, a all arwain at gynghori cleifion bod angen iddynt geisio gofal yn rhywle arall ar ôl i gwrs triniaeth ddod i ben.

Ni all y Bwrdd Iechyd wneud sylwadau ar unrhyw agwedd ar ddeintyddiaeth breifat, gan fod hyn y tu allan i'w gylch gwaith. Gellir cyfeirio unrhyw sylwadau neu bryderon y bydd y CIC efallai am eu codi ynghylch gwasanaethau deintyddol preifat at Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, a'u manylion cyswllt yw: Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, Llywodraeth Cymru, Parc Busnes Rhydycar, Merthyr Tudful CF48 1UZ neu drwy e-bost: hiw@gov.wales

Derbynnir nad yw'n hawdd llywio i'r tudalennau cywir ar wefan y Bwrdd Iechyd i ddod o hyd i wybodaeth am Ddeintyddion y GIG. Nodwyd y mater hwn ychydig cyn dechrau'r pandemig COVID-19 ac roedd y Tîm Gwasanaethau Deintyddol yn edrych i weithio gyda chydweithwyr yn y Tîm Cyfathrebu i wella hyn. Yn anffodus, mae hyn wedi cael ei oedi o ganlyniad i'r llwyth gwaith ychwanegol a grëwyd gan y pandemig ond bydd yn cael ei adolygu a'i weithredu cyn gynted â phosibl.

Nodir eich arsylwadau ar y dryswch a achosir gan y dull anghyson o ymdrin â rhestrau aros. Mae'r Tîm Gwasanaethau Deintyddol wedi trafod hyn yn ddiweddar a byddant yn cyflwyno papur i'r Grŵp Ansawdd a Diogelwch Deintyddol, i drafod sut i wasgaru rhestr aros y Bwrdd Iechyd a gedwir yn ôl i'r Meddygfeydd. Bydd hyn yn sicrhau bod gan bob Meddygfa Ddeintyddol ei restr aros ei hun ac y gallant gynnig cwrs triniaeth i gleifion newydd yn unol â'u hanghenion clinigol.

I gloi, rydym wedi nodi'r materion rydych chi wedi'u codi yn yr adroddiad a byddwn yn rhannu'r canfyddiadau gyda'r holl staff perthnasol yn y Bwrdd Iechyd a'n cydweithwyr mewn Meddygfeydd Deintyddol. Rydym yn ymwybodol o'r heriau i gleifion wrth gyrchu gwasanaethau a'r her fwyaf i'r Bwrdd Iechyd yw recriwtio a chadw Deintyddion. Hefyd, rydym nawr yn gweld tuedd mewn prinder nyrsys deintyddol, sydd yn ystod y pandemig naill ai wedi symud i swyddi newydd neu wedi gadael y gwasanaeth. Serch hynny, mae'r Bwrdd Iechyd yn gweithio'n barhaus i gomisiynu a buddsoddi mewn gwasanaethau newydd, lle bynnag y bo hynny'n bosibl.

Hyderaf fod y wybodaeth hon o gymorth, ond pe bai angen unrhyw fanylion pellach arnoch, yna mae croeso i chi gysylltu â mi unwaith eto.

Gyda dymuniadau gorau

Yr eiddoch yn gywir

Steve Moore
Prif Weithredwr

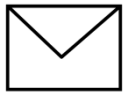
Swyddfeydd Corfforaethol, Adeilad Ystwyth,
Hafan Derwen, Parc Dewi Sant, Heol Ffynnon Job,
Caerfyrddin, Sir Gaerfyrddin, SA31 3BB

Corporate Offices, Ystwyth Building
Hafan Derwen, St David's Park, Job's Well Road
Carmarthen, Carmarthenshire, SA31 3BB

Cadeirydd / Chair
Miss Maria Battle
Prif Weithredwr / Chief Executive
Mr Steve Moore

Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yw enw gweithredol Bwrdd Iechyd Lleol Prifysgol Hywel Dda
Hywel Dda University Health Board is the operational name of Hywel Dda University Local Health Board
Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn gweithredu amgylchedd di-fwg Hywel Dda University Health Board operates a smoke-free environment

Manylion cyswilt

Cyngor Iechyd Cymuned Hywel
Dda, Swit 5, Llawr 1af,
Tŷ Myrddin, Caerfyrddin, SA31 1LP

01646 697610

hyweldda@waleschc.org.uk

www.hywelddachc.wales

@HywelDdaCHC

Cyngor Iechyd Cymuned Hywel Dda